

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw
(druk nr 1302)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Ustawa wprowadza do Kodeksu wyborczego zmiany polegające na zróżnicowaniu organów zobowiązanych do stwierdzenia wygaśnięcia mandatu radnego i wójta (burmistrza, prezydenta miasta). W obecnym stanie prawnym jedynym organem właściwym do stwierdzenia wygaśnięcia mandatu jest organ stanowiący właściwej jednostki samorządu terytorialnego (rada) – bez względu na przyczynę, z powodu której mandat wygasa.

Zgodnie z nowelizacją w przypadku śmierci radnego, pisemnego zrzeczenia się mandatu i wyboru na wójta wygaśnięcie mandatu radnego stwierdzać będzie nie rada, lecz komisarz wyborczy w drodze postanowienia, w ciągu 14 dni od wystąpienia przyczyny wygaśnięcia. Postanowienie komisarza będzie ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podawane do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej. Postanowienie doręczać się będzie niezwłocznie zainteresowanemu i przysyłać wojewodzie i przewodniczącemu rady. W przypadku wydania postanowienia z powodu pisemnego zrzeczenia się mandatu, zainteresowanemu będzie przysługiwała skarga do sądu administracyjnego – podobnie jak obecnie od uchwały rady o wygaśnięciu mandatu.

W przypadku wygaśnięcia mandatu radnego wybranego w okręgu wyborczym dla wyboru rady w mieście na prawach powiatu oraz mandatu radnego powiatu lub województwa komisarz wyborczy (a nie rada) będzie postanawiał o wstąpieniu na jego miejsce kandydata z tej samej listy, który w wyborach uzyskał kolejno największą liczbę głosów.

Analogicznie jak w przypadku radnego nowelizacja różnicuje organy stwierdzające wygaśnięcie mandatu wójta (burmistrza, prezydenta miasta). W przypadku śmierci wójta, pisemnego zrzeczenia się mandatu i orzeczenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji w trybie określonym w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na okres co najmniej do końca kadencji – organem

stwierdzającym wygaśnięcie mandatu będzie komisarz wyborczy. W pozostałych przypadkach właściwa będzie rada. Możliwość złożenia skargi do sądu administracyjnego będzie od uchwały rady o wygaśnięciu mandatu (tak jak dotychczas) oraz postanowienia komisarza o wygaśnięciu mandatu wójta w przypadku, gdy przyczyną wygaśnięcia mandatu było zrzeczenie się mandatu lub orzeczenie niezdolności do pracy lub do samodzielnej egzystencji.

Konsekwencją przyjętych zmian w Kodeksie wyborczym są zmiany w ustawach o samorządzie gminnym, samorządzie powiatowym i samorządzie województwa.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Projekt ustawy został wniesiony do Sejmu przez posłów w dniu 11 maja 2011 r. (druk sejmowy nr 4227). Komisja Nadzwyczajna do rozpatrzenia niektórych projektów ustaw z zakresu prawa wyborczego, do której skierowano projekt po pierwszym czytaniu na posiedzeniu Sejmu, wniosła o uchwalenie projektu uwzględniającego wejście w życie 1 sierpnia 2011 r. ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Kodeks wyborczy, stąd zmiana tytułu projektu i bezpośrednio zmiany ustaw samorządowych (druk sejmowy nr 4426). Oprócz tego Komisja Nadzwyczajna:

- zrezygnowała ze zmiany organu właściwego do stwierdzenia wygaśnięcia mandatu w przypadku utraty przez radnego lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta) prawa wybieralności lub nieposiadania go w dniu wyborów – kompetencję w takiej sytuacji pozostawiono organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego,
- zmieniła formę czynności komisarza wyborczego z obwieszczenia na postanowienie (o wygaśnięciu mandatu) i wydłużyła termin na podjęcie przez niego decyzji z 7 do 14 dni,
- wprowadziła obowiązek podawania do publicznej wiadomości postanowienia komisarza wyborczego w Biuletynie Informacji Publicznej,
- wprowadziła możliwość zaskarżenia do sądu administracyjnego postanowienia komisarza wyborczego we wskazanych w pkt I niniejszej opinii przypadkach,
- dodała przepis art. 5 dotyczący stosowania nowych regulacji od następnej kadencji.

W trakcie drugiego czytania zgłoszono 4 poprawki, w myśl których jeżeli komisarz wyborczy nie stwierdzi w terminie wygaśnięcia mandatu radnego lub wójta (prezydenta miasta), wygaśnięcie mandatu radnego stwierdza Państwowa Komisja Wyborcza (druk sejmowy nr 4426-A). Sejm odrzucił te poprawki i uchwalił ustawę w dniu 28 lipca 2011 r.

III. Uwagi szczegółowe

1. Kodeks wyborczy nie zawiera wyraźnego przepisu przewidującego doręczanie wójtowi uchwały rady o wygaśnięciu mandatu, analogicznego do art. 383 § 4 dotyczącego radnego (aczkolwiek konieczność doręczenia wynika pośrednio z art. 493 § 1, w myśl którego od uchwały rady zainteresowanemu służy skarga do sądu administracyjnego w terminie 7 dni od dnia jej doręczenia). Celowe wydaje się zatem uzupełnienie nowelizowanego art. 492 § 3.

Propozycja poprawki:

- w art. 1 w pkt 7 w lit. c, § 3 otrzymuje brzmienie:

"§ 3. Uchwałę rady o wygaśnięciu mandatu wójta z przyczyn, o których mowa w § 1 pkt 1, 2, 4 i 5, doręcza się niezwłocznie zainteresowanemu i przesyła wojewodzie oraz komisarzowi wyborczemu.";

2. Celem art. 5 opiniowanej ustawy jest, jak się wydaje, spowodowanie aby nowe przepisy miały zastosowanie dopiero od następnej kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast). Przepis ten mówi jednak o ustawach zmienianych w art. 2–4 (samorządowych), a nie mówi o Kodeksie wyborczym (zmienianym w art. 1 nowelizacji), oraz dotyczy jedynie kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego i kadencji wójtów, a nie dotyczy kadencji burmistrzów i prezydentów miast.

Należy podkreślić, że zasadnicze zmiany wprowadza art. 1 nowelizacji, natomiast zmiany zawarte w art. 2–4 stanowią ich konsekwencje. Po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2011 r. (sygn. akt K 9/11), wobec stwierdzenia niezgodności z Konstytucją art. 16 ust. 1 i 2 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Kodeks wyborczy, przepisy Kodeksu wyborczego weszły w życie z dniem 1 sierpnia 2011 r. i mają zastosowanie do obecnych kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), a więc także do stwierdzania wygaśnięcia mandatu radnych i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast). Dotychczasową ordynację wyborczą stosuje się jedynie do wyborów przedterminowych i uzupełniających.

Zasada zawarta w Kodeksie wyborczym i ustawie o samorządzie gminnym, zgodnie z którą ilekroć mowa jest o wójcie – należy przez to rozumieć także burmistrza i prezydenta miasta, nie rozciąga się na opiniowaną nowelizację.

W przepisach przejściowych opiniowanej nowelizacji należałoby raczej uregulować wpływ nowej regulacji na stosunki powstałe pod działaniem ustawy dotychczasowej, a nie wskazywać od kiedy nowa regulacja znajdzie zastosowanie. Zgodnie z art. 6 wejdzie ona w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, mogłoby zatem powstać wrażenie luki prawnej: nowe przepisy zastąpiły stare, ale będzie się je stosować dopiero od kolejnej kadencji.

Propozycja poprawki:

- art. 5 otrzymuje brzmienie:

"Art. 5. Do stwierdzenia wygaśnięcia mandatu radnych organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) kadencji, w czasie której ustawa weszła w życie, stosuje się przepisy dotychczasowe.";

Alternatywnym rozwiązaniem mogłoby być usunięcie art. 5 i zapisanie w art. 6, iż ustawa wchodzi w życie z dniem następnych wyborów samorządowych, czyli od początku następnej kadencji rad i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast). Zaletą takiej regulacji byłoby uniknięcie zróżnicowania terminu wejścia w życie i stosowania nowych przepisów, nie zawsze właściwie rozumianego przez adresatów norm prawnych.

Propozycja poprawek:

- skreśla się art. 5;

- art. 6 otrzymuje brzmienie:

"Art. 6. Ustawa wchodzi w życie z dniem wyborów organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) kadencji następującej po kadencji, w czasie której ustawa została ogłoszona, zarządzonych na podstawie art. 371 i art. 474 § 1 ustawy zmienianej w art. 1.".

Roman Kapeliński

Dyrektor Biura Legislacyjnego